

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

การประเมินผลนโยบายวางแผนครอบครัว :
กรณีศึกษาชนกลุ่มน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อผู้เขียน

อรรณสิทธิ์ แสงจันทร์

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :**

อาจารย์ ดร. มยุรี	อนุমানราชชน	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ปรีชา	ล้ำมช้าง	กรรมการ
ผศ. ภูทงศ์	คุณทลบุตร	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลนโยบายวางแผนครอบครัว : กรณีศึกษาชนกลุ่มน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระบุระดับประสิทธิผลในการนำนโยบายฯไปปฏิบัติในชนกลุ่มน้อยของจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายฯไปปฏิบัติในชนกลุ่มน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 3) ศึกษาปัญหาการนำนโยบายฯไปปฏิบัติในชนกลุ่มน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย คู่สมรสชนกลุ่มน้อยที่อยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาโดยที่ภรรยามีอายุระหว่าง 15 – 44 ปี ใน 4 กลุ่ม ได้แก่ เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าม้ง เผ่ามูเซอ เผ่าลีซอ จำนวน 362 คน จากการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านและครัวเรือน ด้วยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ และแบ่งกลุ่มแบบ 2 ขั้นตอน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบงานวางแผนครอบครัว จำนวน 90 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานของนโยบายวางแผนครอบครัวบรรลุประสิทธิภาพในระดับดี แต่จำนวนชนกลุ่มน้อยที่มาใช้บริการวางแผนครอบครัว ยังต่ำกว่าเป้าหมาย 1.07 เปอร์เซ็นต์ และอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรชนกลุ่มน้อย ยังสูงกว่าเป้าหมาย 0.77 เปอร์เซ็นต์
2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายฯ ไปปฏิบัติ มีดังนี้
  - 2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มสมรสชนกลุ่มน้อย และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
  - 2.2 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ขนาดครอบครัว การเลือกเพศบุตร อายุแรกสมรส ระดับฐานะทางเศรษฐกิจ
  - 2.3 ปัจจัยสร้างเสริม ได้แก่ การสนับสนุนซึ่งกันและกันของสามีภรรยาในการวางแผนครอบครัว
  - 2.4 ปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ โครงสร้างการบริหาร และความเข้าใจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเป้าหมายของนโยบายและการประสานงานกับหน่วยงานอื่น
3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของการนำนโยบายฯ ไปปฏิบัติใน มีดังนี้
  - 3.1 ปัจจัยนำ ได้แก่ ทศนคติของกลุ่มสมรสชนกลุ่มน้อยต่อการวางแผนครอบครัว การมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว
  - 3.2 ปัจจัยสร้างเสริม ได้แก่ การได้รับความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวจากเจ้าหน้าที่
  - 3.3 ปัจจัยการบริหาร ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการติดต่อสื่อสาร ความเพียงพอของทรัพยากรทางการบริหารและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการทำงานเป็นทีม
4. ปัญหาในการดำเนินงานนโยบายฯ มีดังนี้ หัวหน้าครอบครัวไม่เห็นสำคัญของการวางแผนครอบครัว ความต้องการมีบุตรเพศชายไว้เพื่อสืบวงศ์ตระกูล การมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว การแต่งงานอายุยังน้อยและไม่ใช้บริการวางแผนครอบครัว เจ้าหน้าที่สาธารณสุขยังมีความรู้เรื่องวางแผนครอบครัว ไม่เพียงพอโดยเฉพาะวิธีใส่ห่วงอนามัย วิธีการฝังยาคุมกำเนิด สื่อหรือสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่เป็นเฉพาะภาษาไทยและพื้นที่เป้าหมายของนโยบายฯค่อนข้างห่างไกลและทุรกันดาร

Independent Study Title   Evaluation of Family Planning Policy :
A Case Study of Minority Groups in
Mae Hong Son Province

Author   Mr. Auttasit Sangjan

M.P.A   Public Administration

Examining Committee:

Lecturer Dr.Mayuree Anumanrajadhon	Chairman
Associate Prof. Preecha Lamchang	Member
Assistant Prof. Putchong Kuntolbutra	Member

Abstract

The objectives of the study on “Evaluation of Family Planning Policy: A Case Study of Minority Groups in Mae Hong Son Province” were 1) to indicate the level of effectiveness in implementing the family planning policy to the minority groups in Mae Hong Son province 2) to analyze the factors related to the effectiveness in operating the policy in the minority groups of Mae Hong Son province and 3) to study problems after operating the policy in the minority groups in Mae Hong Son province.

The first sample group was composed of the married couples who still lived together aged between 15 – 44 years old. The 362 informants were selected from the 4 minority tribes which were Karen, Hmong, Lahu, and Lisu. The sampling method was done by Stratified Simple Random Sampling and Two Stage Cluster Sampling. Then, the informants were selected through the process of Simple Random Sampling. The second sample group was 90 of public health officers who were in charge of Family Planning Policy implementation. The data was collected by Stratified Simple Random Sampling. The research was done by questionnaires. The data was analyzed by SPSS/Windows program. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and hypothesis test by using Chi-square at 0.05 significant level.

The findings of this study were:

1. The implementation of the family planning policy was effective at fairly good level. However, the amount of the minority groups who came for this service was still lower than targeted for 1.07%. The population increasing rate was still higher than targeted for 0.77%.
2. Factors which were not related to the effectiveness of the policy implementation were:
  - 2.1. Individual factors of the married minority couples and the public health officers.
  - 2.2 Enabling factors: family size, baby gender choice, age when married, economical status level
  - 2.3 Reinforcing factors: the couple support in family planning
  - 2.4 Administration factors: clarification of the objectives, administrative structure, understanding of the public health officers in policy objectives and co-operation among other organizations.
3. Factor related to the effectiveness in the policy implementation :
  - 3.1 Enabling factors : opinion of the married minority couples on the family planning, the acknowledgement of their family planning
  - 3.2 Reinforcing factors : the acknowledgement of family planning among the public health officers
  - 3.3 Administration factors : process of administration, process of communication, sufficiency of the administrative resources and understanding of public health officers in team work
4. Problems of the policy implementation were as follows: the family leaders did not realize the importance of family planning, desired a son as a family heir, received fault information on family planning, married at young age and did not take the family planning service; besides the public health officers did not gain adequate knowledge on family planning especially on using female contraceptive device and the implantation of contraceptive drugs; furthermore the media or printing matters on this topic were all in central Thai language, and the target area of the policy was quite far from the urban area and quite barren.